

Wytyczne do opracowania programów i planów studiów wyższych prowadzonych w Uniwersytecie Rolniczym im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

Rozdział I Wytyczne ogólne

§1

1. Studia wyższe w Uniwersytecie Rolniczym im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, zwanym dalej „Uczelnią”, są prowadzone w ramach kierunków studiów.
2. Określony kierunek studiów prowadzi jednostka organizacyjna Uczelni, zwana dalej „Wydziałem”, której Senat Uczelni powierzył prowadzenie tego kierunku.
3. Kierunek studiów stanowi wyodrębnioną część jednego lub kilku obszarów kształcenia, realizowaną w sposób określony przez program kształcenia.
4. Realizacja programu kształcenia umożliwia studentowi osiągnięcie zakładanych w tym programie efektów kształcenia, określonych przez Senat Uczelni, zgodnych z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego i obowiązującymi standardami kształcenia.
5. Na studiach wyższych, osiągnięcie przez studenta zakładanych w programie efektów kształcenia zostaje poświadczone właściwym dyplomem ukończenia tych studiów.

§2

1. Do oceny średniego nakładu pracy studenta, niezbędnego do uzyskania zakładanych efektów kształcenia, mają zastosowanie punkty ECTS, zdefiniowane w europejskim systemie akumulacji i transferu punktów zaliczeniowych.
2. Jeden punkt ECTS odpowiada efektom kształcenia, których uzyskanie wymaga od studenta średnio 25-30 godzin pracy na zajęciach wynikających z planu studiów oraz pracy indywidualnej.
3. W Uczelni okresem rozliczeniowym dla programu i planu studiów jest semestr. Liczba punktów ECTS przewidziana planem studiów dla jednego semestru wynosi 30.

§3

1. Kierunek studiów jest prowadzony na określonym poziomie i profilu kształcenia oraz formie studiów.
2. Poziomy kształcenia na studiach wyższych obejmują studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia i jednolite studia magisterskie.
  - 1) Studia pierwszego stopnia mogą być prowadzone jako:
    - a) licencjackie – trwające co najmniej sześć semestrów i kończące się uzyskaniem tytułu zawodowego licencjata lub równorzędnego,
    - b) inżynierskie – trwające co najmniej siedem semestrów i kończące się uzyskaniem tytułu zawodowego inżyniera lub równorzędnego,po uzyskaniu efektów kształcenia właściwych dla kwalifikacji na poziomie 6 Polskiej Ramy Kwalifikacji.
  - 2) Studia drugiego stopnia prowadzone są jako studia magisterskie. Trwają od trzech do pięciu semestrów i kończą się uzyskaniem tytułu zawodowego magistra,

- magistra inżyniera lub równorzędnego, po uzyskaniu kwalifikacji na poziomie 7 Polskiej Ramy Kwalifikacji.
- 3) Jednolite studia magisterskie trwają od dziewięciu do dwunastu semestrów i kończą się uzyskaniem tytułu zawodowego magistra, magistra inżyniera lub równorzędnego, po uzyskaniu kwalifikacji na poziomie 7 Polskiej Ramy Kwalifikacji.
3. Dla określonego kierunku studiów i poziomu kształcenia wyróżnia się profil kształcenia praktyczny lub ogólnoakademicki.
    - 1) Profil praktyczny, to profil programu kształcenia, którego program studiów:
      - a) obejmuje moduły zajęć służące zdobywaniu przez studenta umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych, w tym umiejętności uzyskiwanych na zajęciach warsztatowych, jest realizowany przy założeniu, że ponad 50% programu studiów określonego w punktach ECTS, o których mowa w § 6, ust. 1, obejmuje zajęcia praktyczne związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym.
    - 2) Profil ogólnoakademicki, to profil programu kształcenia, którego program studiów:
      - a) obejmuje moduły zajęć powiązane z prowadzonymi w Uczelni badaniami naukowymi,
      - b) jest realizowany przy założeniu, że ponad 50% programu studiów określonego w punktach ECTS, o których mowa w § 6, ust. 1, obejmuje zajęcia służące zdobywaniu przez studenta pogłębionej wiedzy oraz umiejętności prowadzenia badań naukowych.
    - 3) W programie kształcenia kierunku studiów o profilu praktycznym Wydział zapewnia studentom odbywanie praktyk zawodowych, łącznie w wymiarze co najmniej trzech miesięcy na każdym z poziomów kształcenia.
  4. Wyodrębnione formy studiów stanowią studia stacjonarne i studia niestacjonarne.
    - 1) Studia stacjonarne, to forma studiów wyższych, w ramach której co najmniej połowa programu kształcenia jest realizowana w postaci zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów.
    - 2) Studia niestacjonarne, to forma studiów wyższych, w ramach której co najmniej 25% programu kształcenia jest realizowana w postaci zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów.
  5. Do okresu studiów pierwszego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich o profilu ogólnoakademickim zalicza się praktykę zawodową studenta i staże, o ile program kształcenia na tych studiach przewiduje ich realizację.
  6. Na danym kierunku, poziomie i profilu kształcenia studia niestacjonarne mogą trwać o jeden lub dwa semestry dłużej niż odpowiednie studia stacjonarne, a realizowany program umożliwia uzyskanie takich samych efektów kształcenia, jak określone dla odpowiednich studiów stacjonarnych.

§4

1. Program kształcenia dla określonego kierunku i poziomu oraz profilu kształcenia uwzględnia opis zakładanych efektów kształcenia oraz program studiów.
2. Program studiów ujmuje opis procesu kształcenia prowadzącego do osiągnięcia efektów oraz opis sposobu weryfikacji stopnia osiągnięcia tych efektów przez studenta.
3. Wydział w programie kształcenia uwzględnia wnioski z analizy zgodności efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy oraz wnioski z analizy wyników monitoringu karier zawodowych absolwentów.

§5

1. Efekty kształcenia stanowią zasób wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych uzyskanych w procesie kształcenia przez studentów. Ujmują to, co student wie, rozumie i potrafi wykonać po zakończeniu procesu kształcenia.
  - 1) Wiedza, to zbiór powiązanych ze sobą faktów, zasad, teorii i doświadczeń wywodzących się z określonej dziedziny nauki.
  - 2) Umiejętności z zakresu wykorzystania wiedzy, to zdolność kreatywnego wykorzystania i stosowania wiedzy oraz wyćwiczonych sprawności koniecznych do wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.
  - 3) Umiejętności z zakresu komunikowania się określające kompetencje społeczne, to zdolność do autonomicznego i odpowiedzialnego wykonywania powierzonych zadań oraz umiejętność komunikowania się, argumentowania i współdziałania w ramach struktur zespołowych.
2. Efekty kształcenia powinny być mierzalne, dlatego dla każdego z nich muszą zostać sformułowane jasne kryteria oceny, pozwalające na stwierdzenie, czy i w jakim stopniu efekt został osiągnięty.
3. Dla określonego kierunku studiów opis zakładanych efektów kształcenia zawiera wybrane efekty kształcenia właściwe dla obszaru lub obszarów kształcenia, do których został przyporządkowany kierunek studiów, oraz efekty kształcenia w zakresie znajomości języka obcego.
4. Dla kierunku studiów kończącego się uzyskaniem tytułu zawodowego inżyniera lub magistra inżyniera, opis zakładanych efektów kształcenia uwzględnia pełny zakres efektów kształcenia prowadzących do uzyskania kompetencji inżynierskich, zawartych w charakterystykach drugiego stopnia określonych w przepisach o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji.
5. W przypadku, gdy Wydział prowadzi na danym kierunku i poziomie kształcenia studia o profilach ogólnoakademickim i praktycznym, opis zakładanych efektów kształcenia sporządza się odrębnie dla każdego profilu.
6. W przypadku, gdy Wydział prowadzi na danym kierunku, poziomie i profilu kształcenia studia w formie stacjonarnej i niestacjonarnej, proces kształcenia umożliwia uzyskanie takich samych efektów kształcenia na każdej z tych form studiów.

§6

1. Dla każdego kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia program studiów określa formę studiów oraz liczbę semestrów i liczbę punktów ECTS konieczną do uzyskania kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia.
2. Program studiów określa w szczególności moduły zajęć wraz z przypisanymi im efektami kształcenia, realizowanymi w ramach efektów określonych dla kierunku studiów, oraz punktami ECTS.
  - 1) Moduł zajęć stanowi wyodrębnioną merytorycznie i organizacyjnie jednostkę programu studiów, posiadającą określone własne cele i treści kształcenia, realizowaną w oparciu o właściwe dla niej metody i formy kształcenia, umożliwiające osiągnięcie studentowi założonych efektów i wymaganej liczby punktów ECTS.
  - 2) W programie studiów podstawowym modułem zajęć są:
    - a) przedmiot – stanowi podstawowy moduł zajęć w strukturze organizacji i rozliczania programu studiów, posiadający nazwę własną i odpowiadające tej nazwie treści kształcenia, ujmujący określony zakres wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych z dziedzin nauki i dyscyplin naukowych lub

- dziedzin sztuki i dyscyplin artystycznych, właściwych dla obszaru kształcenia, do którego przypisano kierunek studiów;
- b) kurs – stanowi złożony moduł zajęć realizowany z wykorzystaniem zróżnicowanych form i metod kształcenia, zwykle przez kilka semestrów. Realizacja kursu prowadzi do osiągnięcia przez studenta wiedzy i znacznych umiejętności w zakresie ściśle określonym celem kształcenia, które stanowią mogą podstawę do uzyskania specjalistycznych uprawnień, najczęściej o charakterze zawodowym.
- 3) Modułem zajęć jest także: praktyka zawodowa, praca dyplomowa i egzamin dyplomowy, o ile w programie kształcenia uwzględniono ich realizację. Wytyczne dotyczące praktyk zawodowych dotyczą także staży.
  - 4) Poza efektami kształcenia, o których mowa w ust. 2, program modułu zajęć określa w szczególności formy prowadzenia zajęć i metody kształcenia, wraz z przypisanym tym formom semestralnym wymiarem godzin zajęć dydaktycznych, wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów, oraz:
    - a) tematykę zajęć dydaktycznych,
    - b) sposoby weryfikacji i sprawdzania stopnia osiągnięcia przez studenta zakładanych efektów kształcenia,
    - c) sposoby i warunki zaliczenia,odrębne dla każdego okresu rozliczeniowego, w którym moduł jest realizowany.
3. W przypadku kierunku studiów przypisanego do obszarów innych niż nauki humanistyczne lub społeczne, w programie studiów uwzględnia się moduły zajęć umożliwiające studentowi uzyskanie co najmniej 5 punktów ECTS, w ramach zajęć właściwych odpowiednio dla obszarów nauk humanistycznych lub nauk społecznych.
  4. Program studiów określa łączną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów, z wyszczególnieniem form ich realizacji, tj. wykładów, ćwiczeń i seminariów (audytoryjnych, laboratoryjnych, terenowych, warsztatowych i projektowych) oraz lektoratów, konwersatoriów i innych, o których mowa w § 8, ust. 2.
  5. W przypadku, gdy w programie kształcenia danego kierunku studiów przewidziano realizację praktyk zawodowych, o których mowa w § 3, ust. 5 i 6, program studiów określa wymiar, zasady i formę odbywania praktyk zawodowych oraz liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach tych praktyk.
  6. Program studiów określa także zasady i formę realizacji prac dyplomowych oraz zasady i formę przeprowadzenia egzaminu dyplomowego, wraz z przypisaną tym modułom liczbą punktów ECTS, o ile obowiązujące standardy kształcenia nie stanowią inaczej.
  7. Dla kierunku studiów przyporządkowanego do więcej niż jednego obszaru kształcenia, program studiów określa dla każdego z tych obszarów procentowy udział liczby punktów ECTS w odniesieniu do łącznej liczby punktów ECTS, o której mowa w ust. 1.
  8. Program studiów umożliwia studentowi wybór modułów zajęć, którym przypisano punkty ECTS w wymiarze nie mniejszym niż 30% łącznej liczby punktów ECTS, o której mowa w ust. 1.

§7

1. W ramach programu studiów mogą być określone specjalności, obejmujące wydzielone formalnie i merytorycznie moduły zajęć, o których mowa w § 6, ust. 2, kształtujące sylwetkę absolwenta.

2. W programie studiów, do określonej przez radę wydziału specjalności odnosi się wyodrębniony, spójny opis efektów kształcenia, realizowanych w ramach efektów określonych dla kierunku studiów.

§8

1. Elementem programu studiów jest plan studiów, uwzględniający moduły zajęć, o których mowa w § 6, ust. 2, a w przypadku studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich prowadzonych w formie stacjonarnej także zajęcia z wychowania fizycznego, którym nie przypisuje się punktów ECTS.
2. Plan studiów określa w szczególności semestralny wymiar godzin zajęć dydaktycznych realizowanych w ramach wszystkich zaplanowanych form i metod kształcenia.
  - 1) W Uczelni do podstawowych form i metod kształcenia zalicza się:
    - a) wykład – metoda nauczania skierowana do szerokiej grupy studentów, polegająca przede wszystkim na ustnym przekazaniu wiedzy studentom, w postaci definicji, procedur, algorytmów postępowania czy interpretacji poruszanych zagadnień;
    - b) ćwiczenia – metoda nauczania właściwa dla form kształcenia mniejszej grupy studentów, aktywnie uczestniczących w zajęciach, ukierunkowana głównie na rozwiązywanie zadań problemowych oraz przeprowadzanie doświadczeń i eksperymentów, służąca utrwalaniu wiedzy i nabywaniu umiejętności użytecznego wykorzystania tej wiedzy;
    - c) seminarium – metoda nauczania prowadzona zazwyczaj na ostatnich latach studiów i skierowana do wąskiej grupy studentów, posiadających już wcześniej nabytą wiedzę z zakresu poruszanej problematyki, którzy czynnie uczestniczą w zajęciach, prezentując referaty i biorąc udział w dyskusji, służąca przede wszystkim nabywaniu kompetencji społecznych z zakresu argumentowania i uzasadniania własnego stanowiska.
  - 2) Do uzupełniających form i metod kształcenia zalicza się lektoraty, konwersatoria, zajęcia z wychowania fizycznego oraz zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.
  - 3) SeminaRIA dyplomowe mają na celu zaprezentowanie przez studentów założeń i rezultatów pracy dyplomowej oraz bezpośredni nadzór nad stanem zaawansowania realizowanej pracy.

Rozdział II

Wytyczne szczegółowe

§9

1. Dokumentacja programu kształcenia obejmuje w szczególności: opis kierunkowych efektów kształcenia, charakterystykę uwarunkowań realizacji procesu kształcenia oraz opis podstawowych modułów zajęć sporządzony w postaci sylabusów.
  - 1) Opis kierunkowych efektów kształcenia określa:
    - a) symbol właściwy dla kierunku studiów, kolejny numer i symbol przyporządkowania do określonej grupy efektów, o której mowa w §5, ust. 1,
    - b) charakterystykę efektu,
    - c) kod składnika opisu efektu właściwy dla poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji,
    - d) kod składnika opisu efektu właściwy dla obszaru kształcenia, do którego przyporządkowano kierunek studiów,

- e) kod składnika opisu efektu właściwy dla kompetencji inżynierskich, jeżeli kierunek studiów kończy się uzyskaniem tytułu zawodowego inżyniera lub magistra inżyniera,
  - f) punkty ECTS oszacowane z dokładnością do 1,0.
- 2) W charakterystyce uwarunkowań realizacji procesu kształcenia określa się:
- a) profil i poziom kształcenia oraz formę studiów,
  - b) obszar kształcenia do którego przypisano kierunek studiów oraz dyscypliny naukowe lub dziedziny sztuki i dyscypliny artystyczne, właściwe dla tego obszaru,
  - c) liczbę semestrów i liczbę punktów ECTS konieczną do uzyskania kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia,
  - d) tytuł zawodowy nadawany absolwentom,
  - e) dla kierunku studiów przyporządkowanego do więcej niż jednego obszaru kształcenia, właściwy dla każdego obszaru procentowy udział liczby punktów ECTS, o której mowa w lit. c,
  - f) łączną liczbę punktów ECTS, którą student może uzyskać w ramach zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów,
  - g) łączną liczbę punktów ECTS, którą student może uzyskać w ramach zajęć z obszarów nauk humanistycznych lub nauk społecznych, jeżeli kierunek studiów został przypisany do obszarów innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne.
- 3) Program przedmiotu lub kursu opracowuje koordynator wskazany przez dziekana, po zasięgnięciu opinii komisji właściwej ds. dydaktycznych. Sylabus przedmiotu lub kursu zawiera:
- a) nazwę przedmiotu lub kursu,
  - b) przypisaną do tego modułu liczbę punktów ECTS,
  - c) nazwę kierunku studiów i specjalności, jeżeli został uwzględniony w wykazie modułów właściwych dla tej specjalności,
  - d) rok i semestr studiów, na którym moduł jest realizowany,
  - e) język, w którym są prowadzone zajęcia,
  - f) nazwę jednostki, której rada wydziału powierzyła prowadzenie zajęć,
  - g) imię i nazwisko koordynatora,
  - h) efekty kształcenia,
  - i) treści merytoryczne właściwe dla określonych form i metod kształcenia, z przypisaną liczbą godzin zajęć dydaktycznych realizowanych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich i studentów,
  - j) formę, warunki i kryteria zaliczenia poszczególnych form zajęć, stanowiące opis procesu weryfikacji uzyskanych przez studentów efektów kształcenia,
  - k) wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej niezbędnej do realizacji zasadniczych treści merytorycznych przedmiotu.
- 4) Podczas opracowania programu określonego przedmiotu lub kursu należy uwzględnić możliwości realizacji założonych efektów kształcenia przez właściwe relacje pomiędzy różnymi formami i metodami kształcenia, w tym odpowiedni wymiar zajęć kształtujących umiejętności.
- 5) W opisie programu przedmiotu i kursu określa się rodzaje aktywności studenta, stanowiące uzasadnienie przypisanej liczby punktów ECTS. Do podstawowych form aktywności zalicza się:

- a) udział w zajęciach wymagających bezpośredniego kontaktu z prowadzącym, tj.: wykładach, ćwiczeniach, seminariach, konwersatoriach, praktykach oraz udział w konsultacjach, zaliczeniach i egzaminie,
  - b) pracę własną wykonywaną bez bezpośredniego udziału prowadzącego, a konieczną do realizacji treści programowych przedmiotu i uzyskania założonych efektów kształcenia, tj.: przygotowanie do ćwiczeń, zaliczeń i egzaminu oraz wykonanie sprawozdania, projektu lub innych zadań objętych programem przedmiotu.
2. W przypadku, gdy w programie studiów przewidziano realizację praktyk zawodowych, w opisie tego modułu zajęć określa się wymiar, zasady i formę odbywania praktyk zawodowych, z uwzględnieniem specyfiki i wymagań wynikających z prowadzenia danego kierunku studiów, przypisaną do tej praktyki liczbę punktów ECTS, a także sposób weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia i zaliczania praktyki.
  3. Zakres realizowanej przez studenta praktyki zawodowej jest dokumentowany w dzienniku praktyk zawodowych. Senat Uczelni może określić warunki zwalniania studenta z obowiązku odbycia praktyki, co określają odrębne przepisy.
  4. W dokumentacji programu studiów określa się również zasady i formę realizacji prac dyplomowych oraz zasady i formę przeprowadzenia egzaminu dyplomowego, wraz z przypisaną tym modułom liczbą punktów ECTS, o ile obowiązujące standardy kształcenia nie stanowią inaczej.

§10

1. Nieodłącznym elementem dokumentacji programu kształcenia jest plan studiów.
  - 1) Plan studiów określa semestralną sekwencję realizacji wszystkich modułów zajęć ujętych w programie studiów, wraz z przypisanymi tym modułom punktami ECTS.
  - 2) W przypadku studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich prowadzonych w formie stacjonarnej, w planie studiów uwzględnia się także zajęcia z wychowania fizycznego, którym nie przypisuje się punktów ECTS.
  - 3) Dla przedmiotu i kursu oraz zajęć z wychowania fizycznego określa się formy i metody kształcenia oraz przypisuje tym formom wymiar godzin zajęć dydaktycznych realizowanych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich i studentów.
2. Dla studiów o profilu praktycznym, planie studiów wskazuje się moduły zajęć, związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym, służące zdobywaniu przez studenta umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych,
3. Dla studiów o profilu ogólnoakademickim, w planie studiów wskazuje się moduły zajęć, związane z prowadzonymi badaniami naukowymi w dziedzinie nauki lub sztuki związanej z tym kierunkiem studiów, służące zdobywaniu przez studenta pogłębionej wiedzy oraz umiejętności prowadzenia badań naukowych.
4. W planie studiów powinna być określona przynależność danego modułu zajęć do wydzielonej formalnie i merytorycznie jednorodnej grupy, w tym tworzącej specjalność czy też grupę przedmiotów właściwych dla obszaru nauk humanistycznych lub społecznych.
5. W planie studiów wskazuje się moduły zajęć, spośród których student może dokonać wyboru właściwych dla kształtowania własnych zainteresowań, o których mowa w § 6, ust. 8.

§11

1. Program i plan studiów dla każdego poziomu i profilu kształcenia oraz formy studiów uwzględnia lektoraty z języka obcego.

- 1) Na pierwszym stopniu studiów kształcenie z zakresu języka obcego obejmuje kurs prowadzony przez cztery kolejne semestry, w wymiarze łącznym 120 godz. i 5 ECTS, w tym odpowiednio:
  - a) semestr 2-4 – po 30 godz. zajęć na studiach stacjonarnych oraz po 21 godz. zajęć na studiach niestacjonarnych, wymiar po 1 ECTS, forma zaliczenia – zaliczenie na ocenę,
  - b) semestr 5 – 30 godz. zajęć na studiach stacjonarnych oraz 21 godz. zajęć na studiach niestacjonarnych, wymiar 2 ECTS, forma zaliczenia – egzamin
- 2) Na drugim stopniu studiów kurs prowadzony przez jeden semestr:
  - a) studia stacjonarne w wymiarze 30 godz. i 2 ECTS, forma zaliczenia – zaliczenie na ocenę,
  - b) studia niestacjonarne w wymiarze 21 godz. i 2 ECTS, forma zaliczenia – zaliczenie na ocenę,
- 3) Na jednolitych studiach magisterskich kurs prowadzony w wymiarze uwzględniającym specyfikę kierunku studiów oraz wytyczne określone przez obowiązujący standard kształcenia, w wymiarze łącznym nie mniejszym niż określony w pkt. 1.
2. Program i plan studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich, prowadzonych w formie stacjonarnej, uwzględnia realizację zajęć z wychowania fizycznego na 1 i 2 semestrze studiów w wymiarze 30 godz. w każdym semestrze, bez określenia liczby ECTS, forma zaliczenia – zaliczenie bez oceny.
3. Jednostką prowadzącą zajęcia z języka obcego jest Studium Języków Obcych, a koordynatorem modułu nauczyciel akademicki wskazany przez kierownika tej jednostki.
4. Jednostką prowadzącą zajęcia z wychowania fizycznego jest Studium Wychowania Fizycznego, a koordynatorem modułu nauczyciel akademicki wskazany przez kierownika tej jednostki.

§12

1. Dla kierunków studiów przypisanych do obszaru nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych oraz obszaru nauk technicznych, program studiów uwzględnia moduły zajęć umożliwiające studentowi uzyskanie co najmniej 5 punktów ECTS, z zakresu obszarów nauk humanistycznych lub nauk społecznych.
  - 1) Na wszystkich poziomach studiów stacjonarnych uwzględnia się:
    - a) przedmiot z zakresu podstaw przedsiębiorczości lub ochrony własności intelektualnej, w wymiarze 18 godzin i 1 punktu ECTS,
    - b) przedmiot z zakresu bezpieczeństwa narodowego lub kultury, sztuki i tradycji regionu, w wymiarze 18 godzin i 1 punktu ECTS.
  - 2) Na wszystkich poziomach studiów niestacjonarnych uwzględnia się:
    - a) przedmiot z zakresu podstaw przedsiębiorczości lub ochrony własności intelektualnej, w wymiarze 12 godzin i 1 punktu ECTS,
    - b) przedmiot z zakresu bezpieczeństwa narodowego lub kultury, sztuki i tradycji regionu, w wymiarze 12 godzin i 1 punktu ECTS.
2. Za organizację zajęć z zakresu podstaw przedsiębiorczości, ochrony własności intelektualnej oraz bezpieczeństwa narodowego odpowiadają dziekani wydziałów, a rada wydziału powierza prowadzenie zajęć nauczycielowi akademickiemu, posiadającemu dorobek naukowy w zakresie właściwej dyscypliny naukowej.
3. Za organizację zajęć z zakresu kultury, sztuki i tradycji regionu odpowiada Dyrektor Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego, a koordynatorem modułu jest nauczyciel

akademicki posiadający dorobek naukowy w zakresie właściwej dyscypliny naukowej, wskazany przez dyrektora.

§13

1. O ile obowiązujące standardy kształcenia nie stanowią inaczej, program i plan studiów uwzględnia realizację seminarium dyplomowego, które ma na celu zaprezentowanie przez studentów założeń i rezultatów pracy dyplomowej oraz bezpośredni nadzór nad stanem zaawansowania realizowanej pracy. Na studiach o profilu ogólnoakademickim w seminariach uwzględnia się przygotowanie i udział studenta w badaniach naukowych realizowanych przez wydział.
  - 1) Na ostatnim semestrze studiów pierwszego stopnia uwzględnia się seminarium dyplomowe i pracę inżynierską lub seminarium dyplomowe i pracę licencjacką:
    - a) w wymiarze 30 godz., łączna liczba 8 ECTS, w tym 3 ECTS wynikające z przygotowania studenta do udziału w badaniach naukowych realizowanych przez wydział;
    - b) forma zaliczenia – zaliczenie na ocenę.
  - 2) Na ostatnim roku studiów drugiego stopnia i jednolitych studiach magisterskich uwzględnia się seminarium dyplomowe i pracę magisterską:
    - a) w wymiarze 60 godz., łączna liczba 13 ECTS, w tym 6 ECTS wynikających z udziału studenta w badaniach naukowych realizowanych przez wydział;
    - b) forma zaliczenia – zaliczenie na ocenę.
2. Na studiach o profilu praktycznym łączny wymiar ECTS, o którym mowa w ust. 1, pomniejsza się o wymiar punktów przypadających na przygotowanie i udział studenta w badaniach naukowych realizowanych przez wydział, bez zmiany wymiaru godzin zajęć dydaktycznych.
3. Seminarium dyplomowe powinno być opisane efektami kształcenia uwzględniającymi specyfikę wynikającą z rodzaju i formy oraz z celu i zakresu realizowanej pracy dyplomowej, a dla studiów o profilu ogólnoakademickim – także efektami wynikającymi z przygotowania i udziału studenta w badaniach naukowych realizowanych przez wydział.
4. Praca dyplomowa stanowi samodzielne opracowanie określonego zagadnienia naukowego, prezentujące ogólną wiedzę i umiejętności studenta związane z danym kierunkiem studiów, poziomem i profilem kształcenia oraz umiejętności samodzielnego analizowania i wnioskowania.
5. W szczególności pracę dyplomową może stanowić: praca pisemna, opublikowany artykuł, praca projektowa, w tym projekt i wykonanie programu lub systemu komputerowego oraz praca konstrukcyjna lub technologiczna.

§14

1. O ile obowiązujące standardy kształcenia nie stanowią inaczej, program i plan studiów uwzględnia przeprowadzenie egzaminu dyplomowego, odpowiednio: inżynierskiego, licencjackiego lub magisterskiego.
2. Egzamin dyplomowy stanowi wyodrębniony moduł kształcenia określony w programie i planie studiów, w wymiarze 2 ECTS.
3. Warunkiem przystąpienia do egzaminu dyplomowego jest pozytywna ocena pracy dyplomowej, poprzedzona sprawdzeniem jej oryginalności z wykorzystaniem programów antyplagiatowych, współpracujących z ogólnopolskim repozytorium pisemnych prac dyplomowych.

§15

1. W planie studiów stacjonarnych, łączna liczba godzin zajęć dydaktycznych realizowanych z bezpośrednim udziałem studentów i prowadzącego jest uzależniona od poziomu kształcenia i okresu realizacji studiów.
  - 1) Na studiach pierwszego stopnia do:
    - a) 2200 godzin – dla studiów trwających 6 semestrów i umożliwiających uzyskanie tytułu zawodowego licencjata;
    - b) 2500 godzin – dla studiów trwających 7 semestrów i umożliwiających uzyskanie tytułu zawodowego inżyniera.
  - 2) Na studiach drugiego stopnia do:
    - a) 950 godzin dla studiów trwających 3 semestry,
    - b) 1250 godzin dla studiów trwających 4 semestry, umożliwiających uzyskanie tytułu zawodowego magistra, magistra inżyniera lub równorzędnego.
  - 3) Łączna liczba godzin zajęć dydaktycznych dla kierunków studiów prowadzonych jako jednolite studia magisterskie wynosi 5100 wraz z praktykami i stażami, o ile obowiązujący standard kształcenia nie określa inaczej.
2. Poza godzinami określonymi w planie studiów, do łącznej liczby godzin zajęć dydaktycznych realizowanych z bezpośrednim udziałem studentów i prowadzącego wlicza się godziny zajęć wynikające z opieki prowadzącego nad studentem realizującym praktyki i staże oraz opieki naukowej promotora pracy dyplomowej, a także zajęcia dodatkowe realizowane w ramach wizyt studyjnych i warsztatów w instytucjach i przedsiębiorstwach.
3. Na studiach o profilu ogólnoakademickim do łącznej liczby godzin zajęć dydaktycznych realizowanych z bezpośrednim udziałem studentów i prowadzącego wlicza się godziny zajęć wynikające z udziału studentów w badaniach naukowych prowadzonych przez wydział, w tym w obozach naukowych.
4. W uzasadnionych przypadkach, uwarunkowanych uzyskaniem przez studenta specjalistycznych kompetencji, rada wydziału może zwiększyć łączną liczbę godzin zajęć dydaktycznych określoną w ust. 1, jednak nie więcej niż o 100 godzin.

Rozdział III Przepisy końcowe

§16

1. Program kształcenia dla nowo tworzonego kierunku studiów powinien uwzględniać uzasadnienie określające konieczność powołania takich studiów oraz być zgodny z misją i strategią Uczelni.
  - 1) Opis nowego programu kształcenia uwzględnia w szczególności:
    - a) wskazanie potrzeb związanych z utworzeniem planowanego kierunku studiów, wynikających z rozpoznania potencjalnego rynku pracy dla absolwentów tego kierunku oraz określenie celów kształcenia,
    - b) sformułowanie przewidywań co do zainteresowania kandydatów danym kierunkiem studiów, wynikających z rozpoznania trendów kształcenia na poziomie średnim i oczekiwań absolwentów tych szkół,
    - c) projekt efektów kształcenia, wraz z przyporządkowaniem kierunku studiów i tych efektów do określonego obszaru lub obszarów kształcenia oraz dziedzin i dyscyplin nauki, a także odniesienie efektów kierunkowych do efektów określonych w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego.

- 2) Nieodłącznym elementem opisu nowego programu kształcenia jest:
  - a) charakterystyka uwarunkowań realizacji procesu kształcenia,
  - b) plan studiów,
  - c) obsada kadrowa i propozycja minimum kadrowego.
2. Integralną część dokumentacji dotyczącej powołania nowego kierunku studiów powinien stanowić plan finansowania tego kierunku, a w szczególności plan potrzeb inwestycyjnych i źródeł finansowania przedsięwzięć niezbędnych do realizacji procesu kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem profilu kształcenia.

§17

1. Program kształcenia dla każdego kierunku, poziomu i formy studiów zatwierdza rada wydziału, po zasięgnięciu opinii komisji właściwej do spraw dydaktycznych.
2. Program kształcenia może uwzględniać prowadzenie wybranych modułów oraz zdawanie określonych egzaminów i składanie prac dyplomowych w języku obcym.
3. Nie więcej niż 20% ogólnej liczby godzin zajęć dydaktycznych, określonych w programie i planie studiów, może być realizowane bez bezpośredniego uczestnictwa nauczycieli akademickich z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość.
4. Zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym, przewidziane w programie studiów dla kierunku o profilu praktycznym, są prowadzone:
  - 1) w warunkach właściwych dla danego zakresu działalności zawodowej i w sposób umożliwiający wykonywanie czynności praktycznych przez studentów;
  - 2) przez osoby posiadające doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, odpowiadające zakresowi prowadzonych zajęć.
5. Zajęcia związane z określoną dyscypliną naukową lub artystyczną prowadzą nauczyciele akademicy posiadający dorobek naukowy lub artystyczny w zakresie tej dyscypliny.

§18

Wzory obowiązującej w Uczelni dokumentacji programów kształcenia na studiach wyższych określi Rektor w drodze zarządzenia.